

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3
The Needs for Developing Academic Leadership of School Administrators
under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

เพ็ญประภา สี่มา^{1*} และยุทธศาสตร์ กองเพชร²

Penprapa Seema^{1*} and Yutthasat Kongpet²

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

²อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1*}Master Student of Educational Administration Northeastern University

²Lecturer from the Faculty of Education Northeastern University

*Corresponding Author Email: Penpa.seema1131@gmail.com

Received: 8 March 2026 Revised: 17 March 2026 Accepted: 19 March 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 และ 2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 306 คน โดยใช้สูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$, S.D. = 0.75) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.38) และ 2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าดัชนี (PNI Modified) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ (3) ด้านการนิเทศการศึกษา (4) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ (5) ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research purposes were 1. to study the current situation and the desirable conditions of academic leadership of school administrators under Khon Kaen primary educational service area office 3 and 2. to study the needs for developing academic leadership of school administrators under Khon Kaen primary educational service area office 3. This study employed a quantitative research design. The research instrument was a questionnaire. The sample consisted of 306 participants, determined using the Taro Yamane (1973) formula at a margin of error of 0.05. The data collected from the questionnaires were analyzed using statistical methods, including the mean and the Priority Needs Index (PNI). The research results were found that 1) The study results of the current situation were found that in overall, was rated at a moderate level ($\bar{x} = 3.21$, S.D. = 0.75), a desirable conditions, in overall, were rated at a high level. ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.38) and 2) The study results of the needs for developing academic leadership were examined. Overall, the Modified Priority Needs Index (PNI Modified) had an average value of 0.39 When considering each aspect, the results can be ranked from the highest to the lowest as follows: (1) school curriculum development (2) promotion of an academic atmosphere and learning environment (3) educational supervision (4) establishment of vision mission and learning goals and (5) promotion of teaching and learning management.

Keywords: Needs, Academic Leadership, School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) คุณภาพการศึกษาเป็นตัวชี้วัดศักยภาพการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต โดยมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสภาวะครบทั้งกาย ใจ และสติปัญญา ผ่านความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน ศาสนา และสถานศึกษา พร้อมทั้งปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนางานองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน โดยสามารถชี้แนะและจูงใจบุคลากรให้ร่วมกันทำงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการแข่งขัน (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2560)

ความสำเร็จในการบริหารงานสถานศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูและมุ่งพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรที่กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษา (พงษ์ศักดิ์ศิริโอภา พงนิย มั่งคั่ง และอังคณา กุลนภาดล, 2564)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้จัดการองค์รวมทางการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ผู้นำและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนาครูและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทำหน้าที่เป็นผู้นำทาง วิชาการที่สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษาและสนับสนุนบุคลากร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สูงสุด

จากการประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 และผลการดำเนินงานภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการ STRONG 4 Q Model ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมามีพบว่า การบริหารสถานศึกษาด้านคุณภาพยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาควรได้รับการ ติดตามและปรับปรุงคุณภาพให้ได้มาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการติดตามและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีสมรรถนะ ความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2568)

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้ความสำคัญกับ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย พัฒนาหลักสูตร นิเทศติดตาม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อนำผลที่ได้จากการ วิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

การบททวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

1.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

สมคิด บางโม (2562) ภาวะผู้นำคือ การใช้อิทธิพลของผู้นำเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยอิทธิพลอาจเป็นทั้งทางบวกหรือทางลบ

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ภาวะผู้นำคือ ความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์จูงใจผู้อื่นให้ร่วมมือกันอย่างพึงพอใจ มีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมาย

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., and Donnelly, J. H. (1997) ภาวะผู้นำคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก โดยผู้นำเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากความหมายของภาวะผู้นำของนักการศึกษาหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมอย่างหนึ่งของผู้นำในการใช้อิทธิพลในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ และการเสริมพลังอำนาจ เพื่อมุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

1.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำ

สุชาติ พันธก์อม (2563) ภาวะผู้นำเป็นหัวใจของกระบวนการบริหารทุกงาน ช่วยเสริมสร้างบารมี ความเชื่อมั่น และการยอมรับ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือและรวมพลังเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคลที่แสดงออกผ่านพฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ โดยใช้การโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นยอมรับ เกิดความร่วมมือและพึงพอใจในการทำงาน

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหาร โดยเฉพาะในองค์กรยุคแข่งขัน ที่ต้องใช้ภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกับบุคลากรอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายองค์กร

จากความสำคัญของภาวะผู้นำของนักการศึกษาหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อกระบวนการในการบริหารจัดการของผู้บริหารเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

2.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ปิยพร บุญใบ (2563) ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ความสามารถของผู้บริหารในการกระตุ้นและส่งเสริมงานวิชาการ พัฒนาบุคลากร ส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

ข้าวทิพย์ ที่สุกะ (2564) ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ พฤติกรรมของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตร การพัฒนาครู ผู้เรียน และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

ชลนิชา ศิลาพงษ์ (2564) ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้และเทคนิคทางการบริหาร เพื่อให้งานวิชาการและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายหลักสูตร

McEwan, E. K. (1998) ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการ เพื่อให้งานการศึกษาประสบความสำเร็จ

Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2001) ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ การกำหนดจุดหมายการสอน การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล การใช้ทรัพยากร การนิเทศ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษา

จากความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการของนักการศึกษาหลายท่าน ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการคือ บทบาทและความสามารถของผู้บริหารในการขับเคลื่อนงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

2.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ

สุริยา กิจลิขิต (2562) ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานและคุณภาพ การศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างทางวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศกำกับ การสอน และสร้างบรรยากาศวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน

เศรษฐพงศ์ นันถิวงศ์ (2563) ภาวะผู้นำทางวิชาการช่วยให้ผู้บริหารทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อบรรยากาศ องค์กร รวมพลังความร่วมมือ เสริมขวัญกำลังใจ และทำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย

Hallinger, P., and Murphy, J. (1985). ภาวะผู้นำทางวิชาการเกี่ยวข้องกับงานหลักด้านหลักสูตรและการสอน ได้แก่ การนิเทศและประเมินการสอน การประสานงานหลักสูตร การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการใช้ผลการประเมินเพื่อ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน

จากการศึกษาความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของนักการศึกษาหลายท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทาง วิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการบริหารสถานศึกษา เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการสอน คุณภาพผู้เรียน บรรยากาศ องค์กร และความสำเร็จของสถานศึกษาในระยะยาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,288 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,146 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ในปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูผู้สอน จำนวน 272 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอนสอนหรือการดำรงตำแหน่ง และตำแหน่งหน้าที่ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความต้อการจำเป็น มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ ปรีक्षाและดำเนินการปรังปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงคกับข้อคำถาม (Index of Item- Objective Congruence: IOC) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น.249) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.536 ถึง 0.853 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.987

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ทางกรวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา	3.15	0.80	ปาน กลาง	5	4.50	0.35	มาก	1
2. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.21	0.75	ปาน กลาง	3	4.44	0.36	มาก	3

3. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้	3.16	0.77	ปานกลาง	4	4.36	0.38	มาก	5
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ	3.29	0.72	ปานกลาง	1	4.47	0.37	มาก	2
5. ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน	3.22	0.73	ปานกลาง	2	4.39	0.43	มาก	4
ภาพรวม	3.21	0.75	ปานกลาง		4.43	0.38	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$, S.D.= 0.75) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{x} = 3.29$, S.D.= 0.72) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.22$, S.D.= 0.73) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x} = 3.21$, S.D.= 0.75) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.16$, S.D.= 0.77) และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.15$, S.D.= 0.80) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.35) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{x} = 4.47$, S.D.= 0.37) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.36) ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.39$, S.D.= 0.43) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.36$, S.D.= 0.38) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการพัฒนา หลักสูตรของ สถานศึกษา	3.15	0.80	ปานกลาง	4.50	0.35	มาก	0.43	1
2. ด้านการนิเทศ การศึกษา	3.21	0.75	ปานกลาง	4.44	0.36	มาก	0.38	3
3. ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมายการเรียนรู้	3.16	0.77	ปานกลาง	4.36	0.38	มาก	0.38	3
4. ด้านการส่งเสริม บรรยากาศและ สภาพแวดล้อมทาง วิชาการ	3.29	0.72	ปานกลาง	4.47	0.37	มาก	0.39	2
5. ด้านการส่งเสริม จัดการเรียนการสอน	3.22	0.73	ปานกลาง	4.39	0.43	มาก	0.36	4
ภาพรวม	3.21	0.75	ปานกลาง	4.43	0.38	มาก	0.39	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีดัชนี (PNI Modified) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (PNI Modified = 0.43) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ (PNI Modified = 0.39) ด้านการนิเทศการศึกษา (PNI Modified = 0.38) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.38) ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน (PNI Modified = 0.36) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.21, S.D.= 0.75) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{x}$ = 3.29,

S.D.= 0.72) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 3.22, S.D.= 0.73) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$ = 3.21, S.D.= 0.75) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 3.16, S.D.= 0.77) และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 3.15, S.D.= 0.80) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.43, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.50, S.D.= 0.35) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{x}$ = 4.47, S.D.= 0.37) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.44, S.D.= 0.36) ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 4.39, S.D.= 0.43) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.36, S.D.= 0.38) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 พบว่า ความต้องการจำเป็น โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ดัชนี (PNI Modified) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (PNI Modified = 0.43) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ (PNI Modified = 0.39) ด้านการนิเทศการศึกษา (PNI Modified = 0.38) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.38) ด้านการส่งเสริมจัดการเรียนการสอน (PNI Modified = 0.36) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 มีนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับ บริบท ส่งเสริมให้ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจกับครูมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐาน ด้านวิชาการ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาระหว่างบุคคลต่อบุคคลในสถานศึกษา และส่งผลไปถึงความรู้สึกของบุคคลในสถานศึกษาบรรยากาศขององค์กรเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับจิราวรรณ แซ่ย่อง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดกระบี่ พบว่า 1) ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการและองค์กรแห่งการเรียนรู้

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนจังหวัดกระบี่ โดยรวมอยู่ใน ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนส่งผลต่อ ประสิทธิผลของโรงเรียน จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 4) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านความคิดเชิงระบบ สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพของโรงเรียนจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยรวมกันได้ ร้อยละ 54.50

สภาพพึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับงานวิชาการ โดยถือว่าเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มุ่งมั่นแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะการบริหารงานการเรียนการสอน มีความรู้ความเข้าใจ ในทฤษฎีปรัชญาหลักสูตรต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียน มีความเข้าใจในวิธีการสอนแบบต่าง ๆ สนับสนุน ให้ครูใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอน (สุริยา กิจลิขิต, 2562) หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์ และทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา พงนิย มั่งคั่ง และอังคณา กลุณชาติ, 2564)

ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) พบว่า ดัชนี (PNI Modified) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการเกี่ยวข้องโดยตรงกับครูในเรื่องหลักสูตรและการสอน โดยมีภาระงาน ที่ประกอบด้วยการนิเทศ และการประเมินการสอนการประสานงาน การจัด และใช้หลักสูตรและติดตามกำกับความก้าวหน้าของนักเรียน ในส่วนของการนิเทศและการประเมินการสอน อย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ที่ส่งเสริมการสอนของครูและกำกับการสอนในห้องเรียน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน การประสานงานการจัดและใช้หลักสูตร ผู้บริหารควรจัดโอกาสให้กลุ่มได้ร่วมกันจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ งานบริหารการสอน มีหน้าที่กำกับความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนใช้ผลการทดสอบ เพื่อกำหนดเป้าหมาย ประเมินหลักสูตร ประเมินการสอน และวัดผลความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนส่วนการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีในโรงเรียน ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจและส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการและการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (ปิยพร บุญใบ, 2563)

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 จะเห็นได้ว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 3 ในด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาสูงที่สุดและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในด้านของการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ส่งเสริมให้มีการประเมินผลหลักสูตรก่อนและหลังใช้ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาด้วยการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหาร รวมถึงภาวะผู้นำทางวิชาการด้านอื่น ๆ ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตามลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน พบว่าด้านที่ปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เช่นกัน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาด้วยการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหาร

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่า 0.21-0.47 ซึ่งถือว่าเป็นค่าค่อนข้างมากในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการกำหนดให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของต้นสังกัดจึงควรมีนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เพราะเป็นด้านที่ผู้บริหารและครูมองว่ามีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ข้าวทิพย์ ที่สุกะ. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร: สกลนคร.
- จิราวรรณ เช่งย่อง. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดกระบี่*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา: ชลบุรี.
- ชลนิชา ศิลพงษ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร: สกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ภาพสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร: สกลนคร.
- พชรวิทย์ จันทศิริสิริ. (2560). *นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พงนิย์ มั่งคั่ง และอังคณา กุลนภาดล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 12(1), 107-122.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- เศรษฐพงศ์ นันถิวงศ์. (2563). *ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง). การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา: พะเยา.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร: พิษณุโลก.
- สมคิด บางโม. (2562). *องค์การและการจัดการ (Organization and Management)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สุชาติ พันธโกม. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร: สกลนคร.

- สุริยา กิจลิขิต. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มนโยบายและแผน. (2568). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2568*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2568, จาก <https://kkn3.go.th/>
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., and Donnelly, J. H. (1991). *Organization: Behavior, Structure, Process*. Dallas, Texas: Business Publisher Inc.
- Hallinger, P., and Murphy, J. (1985). Assessing the instructional leadership behavior of principals. *Elementary School Journal*, 86(2), 217–247.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (1991). *Educational Administration: Theory Research and Practice*. (4th ed.). New York: McGraw-Hill.
- McEwan, E. K. (1998). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership*. California: Corwin Press.
- Taro Yamane. (1973). *Statistic: An introductory and lysis*. (2th ed.). New York: Harpar and row.